

No podem confondre diversitat amb dificultat

Ricard Vila Barceló
DIRECTOR CP RAFAL VELL

LA facilitat de moviment que ara té qualsevol persona ha fet que socialment s'hagi acceptat la idea que El que realment considerem important d'una persona són les seves diferències, i no les seves semblants.

Podem sortir al carrer i evidentment no tothom pensa el mateix, però d'alguna manera aquesta afirmació té la seva confirmació en el fet que pertot arreu es parla, cerca i es mostra quins són els valors de la diferència.

Evidentment, l'escola no pot ser impermeable a aquesta realitat i d'aquesta forma parlem d'un concepte que, atesa la seva importància, s'ha convertit en l'eix vertebrador de l'actual discussió pedagògica i de les directrius de l'actuació docent.

Però tot i la gran quantitat de literatura pedagògica, social i de les normes legals publicades que parlen d'aquest concepte en "positiu", com una riquesa, com una nova manera d'entendre l'alumnat i com unes noves premisses des de les que enfocar la tasca docent, hi ha una part del col·lectiu que segueix associant la paraula diversitat a la paraula dificultat, vet aquí un exemple de definició:

La diversitat és qualsevol aspecte, relacionat amb l'alumnat, que els allunyi del que seria un alumne "ideal". Aquest alumne "ideal" parlar perfectament el nostre idioma, estar motivat, se sap comportar dins l'aula, les seves capacitats li permeten seguir

perfectament el ritme de les classes, no té problemes econòmics ni familiars, és una persona educada, etc.

En realitat no es tracta de convèncer aquests companys i aquestes companyes de la seva errada, no volem fer-los canviar de pensament, però si volem fer palesa que el model d'alumne "ideal" amb qui comparar cada persona del grup no pot de cap manera presidir el model educatiu, pel fet que sabem que tothom emprà estratègies diferents, tothom parteix d'experiències personals diferents, tothom pertany a famílies, cultures, entorns diferents i l'escola ha deixat de tenir l'objectiu de fer-los iguals.

QUINS SÓN ELS FACTORS REALS DE DIVERSITAT DINS L'ÀMBIT EDUCATIU?

Pel fet de tenir l'obligació professional de donar una resposta que permetí aprendre a cada un dels alumnes del centre, haurem d'analitzar, des de la perspectiva de l'aprenentatge, que és el que els fa diferents els uns dels altres. Aquests trets els podem considerar des de tres àmbits: social, personal i psicològic.

Els aspectes socials i culturals marquen el valor i les expectatives que les persones donen al fet de l'aprenentatge i per tant condicionen l'actitud i el grau d'implicació en el que s'ensenya. El fet de trobar una ampli ventall de procedències geogràfiques, grups socials, culturals, amb

nuclis familiars amb formacions i valors educatius diversos fa que l'aula sigui un espai absolutament heterogeni.

D'altre banda, aspectes físics (vestir, pentinats, complements) que segurament també depenen dels models culturals i de les estructures del grup social provoquen (i no hauria de ser així) actituds d'acceptació o de rebuig dels individus dins el propi grup de companys i companyes.

Tots aquells aspectes podem dir de caire psicològic que tenen a veure en el procés d'ensenyament/aprenentatge, configuren la manera d'acostar-se i construir el pensament mitjançant uns estils, hàbits i ritmes d'aprenentatge propis. És evident que tothom sap que cada persona configura la seva manera d'aprendre a partir de determinades característiques com ara, una perspectiva global o una visió més analítica, o una major capacitat de trobar alternatives o de ser més creatius o ser en la forma d'extreure les dades rellevants d'un problema, hi ha qui es representa el coneixement d'una forma d'imatge mental més visual, i d'altres utilitzen amb més o menys diferents llenguatges.

També hem de parlar de diversitat respecte a les estratègies que tenim assolides a l'hora d'aprendre, tot el que fa referència a la planificació, preparació i previsió del material, de l'organització del temps i distribució de les tasques i del grau d'autonomia per aconseguir-ho. Qui dubta que cada persona té un "rellotge intern" que ens condiciona el ritme

per afrontar nous aprenentatges i la capacitat de concentració?

Fins i tot si ens volem situar en l'àmbit de les competències escolars entenent-les com la capacitat d'utilitzar els coneixements i les habilitats, de manera transversal i interactiva, en contextos i situacions que requereixen la intervenció de coneixements vinculats a diferents sabers, hem de preveure no només les capacitats de tipus cognitiu, que s'observen més freqüentment a l'escola, sinó també les capacitats psicomotrius, d'equilibri personal, de relació interpersonal, i intrapersonal en el desenvolupament integral i en el procés d'aprenentatge de cada individu. Aquestes capacitats poden variar en funció de les experiències viscudes i estan força lligades als aspectes socials anteriorment esmentats.

L'aprenentatge no és una acumulació de sabers que l'infant realitza a partir del que l'adult li mostra, és una construcció personal que realitza amb l'ajut de la interacció amb altres persones (adults i companys), i l'escola té l'obligació i la funció de possibilitar el marc de relacions fluides, riques i diverses.

Qui dubta que els interessos i motivacions de l'alumnat també són diversos? Uns troben fàcilment estímuls en el mateix desenvolupament del treball, des de l'interès de l'aprenentatge en si, fins a l'interès envers un contingut o una determinada àrea fruit de la relació aquesta amb la seva vida (problemes, vivències, il·lusions...) atès que la motivació depèn en gran part de la relació existent entre el que s'aprèn i la realitat, però d'altres mostren una certa apatia cap a l'adquisició d'aprenentatges o manifesten els interessos estereotipats propis de la societat de consum.

És evident que l'interès per l'aprenentatge i per les activitats escolars venen determinats per tota una sèrie

de factors externs: les expectatives i exigències familiars i del professorat, les opcions de futur, les interaccions professorat/alumnat, entre iguals i l'entorn..., cal d'una banda conèixer aquests factors i de l'altra conèixer la matèria per poder incidir en l'interès.

Quan les necessitats afectives de les persones tenen llacunes es produeixen situacions de mancances emocionals que necessàriament tenen incidència en les capacitats potencials per aprendre. Aquest és un camp clau en el procés educatiu atesa la seva importància en la vida social d'avui dia.

Per acabar sols afegir que tots i cada un d'aquestes aspectes té importància per si mateix però que des del punt de vista educatiu cal analitzar-los des d'una perspectiva sistèmica, si volem entendre el que passa.

“Tracta un home com és i seguirà essent el que és. Tracta un home com pot arribar a ser i pot ser es convertirà en el que pot arribar a ser.”

Goethe